

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นบทสรุปการวิจัย โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะความสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา ความการรับรู้ของตนเอง และของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

1.1 กลุ่มประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกโรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวนประชากรที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชา และครุรวมทั้งสิ้น 14,631 คน โดยแยกเป็นหัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 1,560 คน และครู จำนวน 13,071 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างประชากร

จากกลุ่มประชากร นำมาหากกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชา 318 คน และครู 388 คน รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชาและครูจำนวนทั้งสิ้น 706 คน แล้วนำมาเทียบสัดส่วนตามจำนวนและขนาดของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย แบบตรวจสอบ (check list) และแบบปลายเปิด (open-ended) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ใช้ถามหัวหน้าหมวดวิชาและครู โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศการศึกษามาของหัวหน้าวิชา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (check list) และแบบปลายเปิด (open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นหนังสือราชการออกจากกอง การมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 นำแบบสอบถามไปส่งและเก็บด้วยตนเอง

3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบส่งคืนทางไปรษณีย์

ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 706 ฉบับ ได้รับคืนเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 632 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.52

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

1.1 เพศ ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง โรงเรียนขนาดกลาง หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ครูส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก หัวหน้าหมวดวิชาเป็นเพศชายและเพศหญิง ใกล้เคียงกัน โดยเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนครูเป็นเพศชายและเพศหญิงเท่า ๆ กัน เมื่อพิจารณาโดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

1.2 อายุ ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป ครูส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-34 ปี ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครู ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 25-29 ปี และ 30-34 ปี เมื่อพิจารณาโดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-34 ปี

1.3 อายุราชการ ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ครูส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี โรงเรียนขนาดกลาง หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 5-10 ปี ครูส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี โรงเรียนขนาดเล็ก หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี และอยู่ระหว่าง 11-15 ปี ครูส่วนใหญ่มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี และอยู่ระหว่าง 5-10 ปี เมื่อพิจารณาโดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี

1.4 วุฒิการศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครู ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

1.5 จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์ ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครู ส่วนใหญ่มีจำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์อยู่ระหว่าง 12-18 คาบ โรงเรียนขนาดกลาง หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ มีจำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์อยู่ระหว่าง 12-18 คาบ ครูส่วนใหญ่มีจำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์มากกว่า 18 คาบ เมื่อพิจารณาโดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์อยู่ระหว่าง 12-18 คาบ

ตอนที่ 2 บทบาทการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา ตามการรับรู้ของตนเองและของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปรัชญาผลดังนี้

2.1 บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านหลักสูตร

2.1.1 การพัฒนาหลักสูตร

การสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่แก่ครูผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่จัดหาเอกสารหลักสูตรให้ศึกษาด้วยตนเอง

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนโดยการส่งเสริมให้คณะครูจัดทำเอกสารหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาด มีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมการจัดทำแผนการสอน

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนโดยการส่งเสริมให้คณะครูจัดทำเอกสารหลักสูตรข้างต้น หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันจัดทำร่วมกัน ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูแต่ละคนจัดทำกันเองในวิชาที่รับผิดชอบโดยหัวหน้าหมวดวิชาเป็นที่ปรึกษา

การจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร ไว้ให้เพียงพอในการศึกษาค้นคว้า หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่รับจากหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบโดยตรงและจัดหาเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการปรับแผนการสอน คู่มือครู กิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่จัดให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันร่วมกันดำเนินการ

การส่งเสริมให้ครูจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลางส่วนใหญ่ให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันร่วมกันจัดทำ ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จัดสัมมนาครูร่วมกับกลุ่มโรงเรียน

การคัดเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่จะใช้ในการเรียน การสอนของหมวดวิชา หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันร่วมกันพิจารณาคัดเลือก

การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาและครู ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติโดยส่วนใหญ่ให้ครูประเมินผล ร่วมกันในแต่ละรายวิชา

2.2 บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านการปฏิบัติการสอน

การกำหนดการสอนและตารางสอนตามหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ประสานงานกับผู้ช่วย ฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนร่วมดำเนินการจัดทำก่อนเปิดภาคเรียน

การเตรียมการด้านการสอนของครู หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้า หมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่มอบหมายให้สอนตรงกับความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของครู

การส่งเสริมประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้า หมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดชั้นเรียนและ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสม และจัดชุมนุมทางวิชาการร่วมกับครูในหมวดวิชา เพื่อ เสริมความรู้และฝึกการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน

การส่งเสริมการสอนตามแผนการสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้า หมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันวางแผน การสอนร่วมกัน

การส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบใหม่ หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้า หมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมครูที่มีความคิดริเริ่ม ในด้านการสอน

การส่งเสริมให้ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่นำผลการวิจัยด้านการสอนมาเผยแพร่เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนของครู ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ส่งเสริมการสอนเป็นคณะ และที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ จัดโครงการสังเกตการสอนระหว่างหมวดวิชาต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแก่ครู

การสนับสนุนการใช้บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ ส่วนใหญ่ส่งครูไปรับการฝึกอบรมจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

2.3 บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน

การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ ส่วนใหญ่ให้ครูในหมวดวิชาสำรวจสภาพและความต้องการการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนและประชุมในหมวดวิชาเพื่อพิจารณาจัดซื้ออุปกรณ์การสอนที่จำเป็น

การส่งเสริมการผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอนขึ้นเอง โดยใช้วัสดุที่หาง่าย

การส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ให้ความสะดวกแก่ครูในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน

การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์การสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์การสอน

การติดตามผลการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครู ตรวจสอบสภาพของวัสดุอุปกรณ์ เป็นระยะ ๆ

การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การสอน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จัดตั้งคณะกรรมการในหมวดวิชา เป็นผู้รับผิดชอบในการซ่อมแซม ส่วนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูรู้จักตัดแปลงวัสดุอุปกรณ์ของเดิมที่ไม่ใช้แล้วให้เกิดประโยชน์

2.4 บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านการประเมินผลการสอน

การส่งเสริมการประเมินผลการสอนของครู หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ดูแลการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

การวิเคราะห์ข้อสอบและการจัดทำข้อสอบมาตรฐาน หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และขนาดใหญ่มีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแก่ครูในการจัดทำ สำหรับในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติน้อย โดยในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูในการจัดทำ ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งเสริมให้ครูจัดทำร่วมกับกลุ่มโรงเรียน

การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลการสอนของครู หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่จัดประชุมครูในหมวดวิชาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น

การรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชาสรุปรายงานการปฏิบัติงานของครูในหมวดวิชาต่อผู้อำนวยการ โดยส่งผ่านฝ่ายวิชาการ ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เก็บบันทึกผลในการประเมินไว้เป็นข้อมูลของหมวดวิชา

2.5 บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากร

2.5.1 การปรุมนิเทศครูใหม่

การปรุมนิเทศครูใหม่ในหมวดวิชา หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่แจ้งให้ครูใหม่ทราบถึงงานในหน้าที่และวิธีปฏิบัติงาน และให้เอกสารและคู่มือเกี่ยวกับวิชาที่สอนแก่ครูใหม่

การช่วยเหลือครูใหม่ในด้านการเรียนการสอน หัวหน้าหมวดวิชา และครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำ

2.5.2 การฝึกอบรมครูประจำการ

การพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนแก่ครู หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งครูเข้ารับการอบรม

การเสนอแนะข้อมูลข่าวสารทางวิชาการแก่ครู หัวหน้าหมวดวิชา และครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งครูไปฟังการบรรยายทางด้านวิชาการตามสถานที่ต่าง ๆ และจัดหาหนังสือหรือวารสารที่มีคุณค่าทางวิชาการให้ครูได้ศึกษา

การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครู หัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมทางด้านวิชาการตามที่สถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น และสนับสนุนให้ครูมีโอกาสศึกษาต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา ตามการรับรู้ของตนเองและของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่า โดยส่วนรวมแล้วทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูตอบว่า ส่วนใหญ่หัวหน้าหมวดวิชา มีการปฏิบัติตามบทบาทการนิเทศการศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการปฏิบัติการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผลการสอน และด้านการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะหัวหน้าหมวดวิชานอกจากจะทำการสอนแล้ว ยังมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานวิชาการ ในหมวดวิชาซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2531: 8) กล่าวว่า งานนิเทศการศึกษา ของหัวหน้าหมวดวิชา คือ นิเทศ แนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ครู เกี่ยวกับการใช้และการปรับปรุงหลักสูตร ในระดับชั้นเรียน เช่น การทำโครงการสอน แผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การผลิตสื่อ การวัดผลและประเมินผล นอกจากนั้นในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าหมวดวิชา ยังเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับครูมากที่สุด รับผิดชอบและความต้องการของครูในหมวดวิชาเป็นอย่างดี ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอยู่เสมอ จึงก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกับผู้ร่วมงาน ในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลของการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อที่น่าสังเกตคือ ในการให้ข้อมูลของหัวหน้าหมวดวิชา และครู โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และขนาดใหญ่ แตกต่างกันกล่าวคือ ส่วนใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชาตอบว่า ได้ปฏิบัติการนิเทศมาก แต่ครูตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติน้อย ในส่วน ที่ไม่มีการปฏิบัติ หัวหน้าหมวดวิชาตอบว่า ไม่ปฏิบัติน้อย แต่ครูตอบว่าไม่ปฏิบัติมาก แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูมีการรับรู้ในเรื่องเดียวกันต่างกัน สำหรับในเรื่องนี้ สิทธิโชค วรานุสันติกุล (ม.ป.ป.: 69) กล่าวว่า เมื่อมนุษย์เรารับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกัน พวกเขา ก็จะมีปฏิกริยาต่อสิ่งนั้นแตกต่างกันออกไปตามที่ตนเองรับรู้ และยึดมั่นถือมั่นว่าการรับรู้ของเขานั้น ถูกต้อง

มีข้อที่ควรอภิปรายและ เสนอแนะตามข้อบทยาททั้ง 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านหลักสูตร

1.1 การพัฒนาหลักสูตร

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรที่กำสั่งใช้อยู่แก่ครูผู้สอน โดยส่วนใหญ่ จัดหาเอกสารหลักสูตรให้ศึกษาด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดหาเอกสารหลักสูตรทำได้ สะดวกกว่าการจัดกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การประชุมชี้แจงหรือการจัดอบรม ซึ่งจะต้องใช้เวลา มาก อีกประการหนึ่งก็คือ เอกสารหลักสูตร เป็นสิ่งที่จำเป็นในระบบหลักสูตรของประเทศไทยที่ครู จะต้องศึกษาและมีไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องตาม จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาของกรมสามัญศึกษา (2519: 2) ที่กล่าวไว้ว่า เพื่อให้ครู ดำเนินการสอนตามหลักสูตร และให้ได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว คอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการแปลง หลักสูตรไปสู่การสอนโดยการส่ง เสริมให้คณะครูจัดทำเอกสารหลักสูตร ส่วนใหญ่ส่ง เสริมครู ในการจัดทำแผนการสอน โดยให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันจัดทำร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำ แผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดกิจกรรม และเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้ ถ้าครูมีส่วนในการจัดทำแล้วจะทำให้มีความ เข้าใจ และมีผลในการปฏิบัติมากขึ้น ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2523: 130) กล่าวไว้ว่า ถ้าสามารถจะ ปรับหลักสูตรออกมาเป็นแผนการสอนที่ดีแล้ว จะช่วยให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้สะดวกมากขึ้น ในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่าการส่งเสริมให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันจัดทำแผนการสอนร่วมกันนั้น จะให้ ประโยชน์หลายประการ โดยจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนของนักเรียน

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 4 ขนาดโดยส่วนใหญ่รวมแล้ว คอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการจัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร ไว้ให้เพียงพอในการศึกษาค้นคว้า โดยส่วนใหญ่รับจากหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบโดยตรง และจัดหาเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารประกอบหลักสูตรมีความจำเป็นในระบบหลักสูตร ที่ครูควรมีไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพราะผู้ใช้หลักสูตรไม่ได้เป็นผู้สร้างหลักสูตร จึง จำเป็นที่จะต้องมี เอกสารประกอบหลักสูตรไว้ศึกษา

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว คอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการส่ง เสริมให้ครูที่สอนวิชาเดียวกัน ร่วมกันดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ การปรับแผนการสอน คู่มือครู กิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาให้สัมพันธ์กับ เนื้อหาวิชา การคัดเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่จะใช้ในการเรียนการสอนของหมวดวิชา และการติดตามผลประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หัวหน้าหมวดวิชาเห็นว่าครูใน หมวดวิชาของตนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น จึงทำการนิเทศ เพื่อกระตุ้นให้ครูมีการทำงาน ร่วมกัน ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ นิเทศการศึกษาของ เบอร์ตัน และบรัค.เนอร์ (Burton and Brueckner 1965: 71-72) ที่

กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย หมายความว่า การนิเทศการศึกษาจะต้องเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าหมวดวิชาน่าจะสนับสนุนในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนด้วยการจัดทำรายละเอียดของแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกรุงเทพมหานครเปลี่ยนแปลงเร็วมาก การปรับรายละเอียดของแผนการสอนจึงจำเป็นมาก

2. บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านการปฏิบัติการสอน

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการกำหนดการสอนและตารางสอนตามหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ประสานงานกับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ร่วมดำเนินการจัดทำก่อนเปิดภาคเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดการสอนและการจัดการสอน มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงต้องมีการประสานงานเพื่อร่วมมือกันจัดทำให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งถือเป็นงานอย่างหนึ่งของหัวหน้าหมวดวิชา ดังที่ ธนู แสงศักดิ์ (2515: 10) กล่าวว่า หัวหน้าหมวดวิชาควรมีการเตรียมการสอนก่อนเปิดภาคเรียน ร่วมจัดตารางสอน กำหนดชั้นเรียน ประชุมครูในสายวิชา ตลอดจนประสานงานกับหัวหน้าหมวดวิชาอื่น เพื่อขอความช่วยเหลือด้านวิชาการ ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าจะให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติมากขึ้น ควรให้โอกาสครูได้มีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย ซึ่งอาจจะคัดเลือกครูจากหมวดวิชาต่าง ๆ มาร่วมจัดทำร่วมกับคณะกรรมการของโรงเรียนเพื่อทำให้ครูรู้สึกว่าคุณได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายของการนิเทศการศึกษากายในโรงเรียน ดังที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528: 93) กล่าวไว้ว่า เป็นความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนเพื่อทำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของบุคลากร ในโรงเรียนให้ดีขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการเตรียมการดำเนินการสอน

อิศรภักดิ์ (ศูนย์ศึกษา 2521: 6-7) กล่าวว่า ให้โอกาสแก่ทุกคนได้บรรลุผลตามวุฒิภาวะของเขา โดยมีได้ท้าทายเอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชาเป็นเกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัย เห็นด้วยว่าเป็นการช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนของตนเอง เพราะได้ใช้ศักยภาพของคนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมให้ครูจัดชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสม ตลอดจนจัดชุมนุมทางวิชาการร่วมกับครูในหมวดวิชา เพื่อเสริมความรู้และฝึกการทำงานกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้เรียนที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ดังที่ ประดิษฐ์ อุปรมัย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2528: 134) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน อันได้แก่ ลักษณะการจัดที่นั่งให้นักเรียน สภาพห้องที่มีการถ่ายเทอากาศได้มากหรือน้อย การจัดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อทบทวนหรือส่งเสริมให้เด็กเกิดหรือรักต่อการแสวงหาความรู้ ก็ล้วนมีส่วนเอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน ในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่านอกจากการจัดชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมแล้ว การจัดชุมนุมทางวิชาการก็ควรสนับสนุน เพราะเป็นการช่วยเสริมความรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากได้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการเรียนในห้องเรียน

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบใหม่ โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมครูที่มีความคิดริเริ่มในด้านการสอน ซึ่งสอดคล้องกับที่นิสิตปริญญาโท แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2517) ได้สรุปว่า งานด้านการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา คือส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบใหม่ ๆ และสนับสนุนความคิดริเริ่มตลอดทั้งให้ความคิดเห็นใหม่ ๆ แก่ครูในสายวิชา ดังจะเห็นได้จากครูผู้สอนดีเด่น ระดับมัธยมศึกษา ในปี 2529-2531 คือ อาจารย์ พิสิษฐ์ศรี จันทร์ประยูร โรงเรียนกัลยาณวัตร เป็นผู้ริเริ่มใช้เทคนิคในการควบคุมคุณภาพการบริหารหมวดวิชาสังคมศึกษา อาจารย์ สุรชัย บุญยานุสิทธิ์ โรงเรียนบึงทองชัยประชานิรมิตร จัดการสอนซ่อมเสริมโดยใช้ระบบ RIT (Reduce Instructional Time) และปฏิบัติงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระบบเปิดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นแห่งแรก อาจารย์ วิจารย์ไชยกุล โรงเรียนอมาตย์พานิชกุล ประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอน คือ "อุปกรณ์เครื่องวิเคราะห์คลื่น" (กองมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2529-2531) ซึ่งทั้ง 3 ท่าน เป็นผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนทั้งสิ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนได้ผลดี จะมีส่วนสนับสนุนให้ครูปฏิบัติหน้าที่ดีและมีโอกาสริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าต่อการศึกษา ดังอาจารย์ที่อ้างถึงข้างต้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมให้ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี โดยส่วนใหญ่ นำผลการวิจัยด้านการสอนมาเผยแพร่ เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หัวหน้าหมวดวิชาได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งตามหลักแห่งการเรียนรู้ การที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น จะต้องอาศัยวิธีการสอนหรือการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับ เนื้อหาและสถานการณ์ ซึ่งผลการวิจัยด้านการสอนจะช่วยให้ครูมีแนวความคิดในการสอนหลาย ๆ แบบ ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2524: 252) กล่าวว่า ผลการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ควรได้รับการเผยแพร่และแปลความหมายออกเป็นการปฏิบัติ วิธีการนี้ เป็นการส่งเสริมมาตรการการสนับสนุนของหัวหน้าหมวดวิชาในเรื่องการส่งเสริมให้ครู ใช้วิธีสอนแบบใหม่ได้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรได้รับการแก้ไข คือ การจัดโครงการสังเกตการสอนระหว่างหมวดวิชา ซึ่งพบว่ามีปฏิบัติน้อยที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า เรื่องนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนามาตรฐานการเรียนการสอน หัวหน้าหมวดวิชาควรทำความเข้าใจที่ดี ใน เรื่องนี้และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติมากขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแก่ครู ซึ่งถือเป็นการนิเทศวิธีหนึ่งในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครู ผู้วิจัยเห็นว่า หากหัวหน้าหมวดวิชาจะช่วยเหลือครูในด้านอื่น ๆ เช่น สื่อการเรียนการสอน การประชุมปฏิบัติการหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้หรือจัดให้ครูศึกษาริธีสอนที่ดีในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนเพิ่มอีก ก็จะเป็นผลดีต่อการเพิ่มมาตรฐานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการสนับสนุนการใช้บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ ส่งครูไปรับการฝึกอบรมจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีระบบ เพื่อให้บุคคลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานที่ได้รับ

มอบหมายนั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2528: 95) ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อค้นพบนี้เป็นสิ่งดีแต่ถ้าหัวหน้าหมวดวิชาสนับสนุนการเพิ่มทุนประสิทธิภาพตามศักยภาพของแต่ละคน รวมทั้งให้ครูได้ทำงานตามความรู้ความสามารถ ความสนใจและความถนัด ก็จะเป็นผลดียิ่งขึ้น

3. บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ให้ครูในหมวดวิชาสำรวจสภาพและความต้องการการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนประชุมครูในหมวดวิชา เพื่อพิจารณาจัดซื้ออุปกรณ์การสอนที่จำเป็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วัสดุอุปกรณ์การสอน เป็น เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ทำให้นักเรียน เห็นความ เป็นรูปธรรมของสิ่งที่ครูสอน และช่วยเพิ่มพูนความรู้ความ เข้าใจของนักเรียนให้เด่นชัดและง่ายขึ้น แต่เนื่องจากความต้องการในการใช้วัสดุอุปกรณ์ของแต่ละหมวดวิชาในโรงเรียนมีความแตกต่างกันตามลักษณะของงานที่ปฏิบัติ เพื่อหัวหน้าหมวดวิชาจะได้ทราบถึงความต้องการในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนที่ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมการผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอน โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอนขึ้นเอง โดยใช้วัสดุที่หาง่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันการเรียนการสอนในหมวดวิชาต่าง ๆ มีการส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนมากขึ้น จากประสบการณ์ของผู้วิจัยพบว่า อุปกรณ์การสอนหลายอย่างมีราคาค่อนข้างแพง แต่นำมาใช้ประโยชน์เพียงไม่กี่ครั้งในแต่ละปี ดังนั้นถ้ามีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอนขึ้นเอง โดยใช้วัสดุที่หาง่าย แต่ได้รับประโยชน์จากการนำไปใช้ได้เท่าเทียมกัน ก็จะเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงไป อีกทั้งยังทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองอีกด้วย สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการนิเทศ ซึ่ง อัดัมส์ และ ดิกกี (Adams and Dickey 1966: 22) กล่าวไว้ว่า เพื่อช่วยให้ครูค้นหาและวิธีทำงานด้วยตนเอง

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่ครูในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้อุปกรณ์การสอนเป็น เครื่องช่วยความสนใจ เป็นอย่างดี จึงทำให้การเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ช่วยให้เด็กเห็นภาพพจน์และจำได้นาน ทำให้บทเรียนง่าย และเป็นรูปธรรมมากขึ้น (เมธี ลิ้มอักษร 2520: 48) ในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่า การให้ความสำคัญแก่ครูในการใช้วัสดุอุปกรณ์จะช่วยให้เด็ก เรียนที่มีความรู้ความสามารถและความถนัดต่างกันได้มีโอกาส เรียนรู้ตามระดับศักยภาพและประสบการณ์ของตนได้มากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่าหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการติดตามผลการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูตรวจสอบสภาพของวัสดุอุปกรณ์เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้าหมวดวิชาคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า เพราะการตรวจสอบคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์โดยสม่ำเสมอ จะทำให้มองเห็นสภาพที่เป็นจริง ว่ามีสภาพชำรุดมากน้อยเพียงใด จะได้ทำการซ่อมแซมและจัดหาเพิ่มเติมให้อยู่ในสภาพที่ดีและเพียงพอ เมื่อใช้ประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอน ก็สามารถเป็นสื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2531: 8) กล่าวว่า งานนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา คือช่วยเหลือกระตุ้น ส่งเสริมครูเพื่อให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาการสอนให้ดีขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การสอน โดยส่วนใหญ่จัดตั้งคณะกรรมการในหมวดวิชาเป็นผู้รับผิดชอบในการซ่อมแซม ตลอดจนส่งเสริมให้ครูรู้จักคิดแปลงวัสดุอุปกรณ์ของเดิมที่ไม่ใช้แล้วให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนซึ่งต้องคอยดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ได้โดยสะดวก การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นการบำรุงรักษาเพื่อช่วยยืดอายุการใช้งานให้นาน ช่วยประหยัดงบประมาณและยังนำวัสดุอุปกรณ์นั้นไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับหลักการนิเทศการศึกษา ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2519: 27) ที่ว่า การนิเทศการศึกษาต้องการความร่วมมือ

4. บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านการประเมินผลการสอน

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมการประเมินผลการสอนของครู โดยส่วนใหญ่ดูแลการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้การวัดและประเมินผลการสอนของครูเป็นไปด้วยความถูกต้อง มีหลักเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งจะส่งผลไปยังประสิทธิภาพของนักเรียนดังที่ อนันต์ ศรีโสภา (2524: คำนำ) ได้กล่าวว่า สิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญที่สุดของระบบการศึกษา คือการวัดผลและประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน เพราะผลจากการวัดและประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน จะช่วยให้ครูนักเรียน และผู้ปกครองนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ดีขึ้น และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หากปฏิบัติผิดพลาดจากระเบียบแล้ว ปัญหาที่ไม่น่าเกิดขึ้นจะตามมา ทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อสอบและการจัดทำข้อสอบมาตรฐาน โดยส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูในการจัดทำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการนิเทศที่มุ่งช่วยเหลือครูโดยตรง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิลส์ (Wiles 1967: 6) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ การแนะนำซึ่งกันและกัน การวางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลการสอนของครู โดยส่วนใหญ่จัดประชุมครูในหมวดวิชาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิลสัน บุนยสวัสดิ์ (2530: 98-99) กล่าวว่า หัวหน้าหมวดวิชามีหน้าที่ควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาของตนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น งานด้านนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา คือประชุมครู ในหมวดวิชาเดียวกัน เดือนละครั้ง เป็นอย่างน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดประชุมครู เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ดี คือมีการรับรู้สภาพและปัญหา ตลอดจนมีโอกาสช่วยกันร่วมมือหาทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการทำงานให้ได้ผลดี

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยส่วนใหญ่สรุปรายงานการปฏิบัติงานของครูในหมวดวิชาต่อผู้อำนวยการ โดยส่งผ่านฝ่ายวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการรายงานปกติตามสายงาน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่านอกเหนือจากการรายงานตามสายงานแล้ว หัวหน้าหมวดวิชาควรจะได้แจ้งให้ครูในหมวดวิชาของตน ตลอดจนนักเรียนและผู้ปกครองทราบตามฐานะและบทบาทซึ่งเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้เป็นการใช้ผลการประเมิน ให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

5. บทบาทการนิเทศการศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากร

5.1 การปรุมนิเทศครูใหม่

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการปรุมนิเทศครูใหม่ในหมวดวิชา โดยส่วนใหญ่แจ้งให้ครูใหม่ทราบถึงงานในหน้าที่และวิธีปฏิบัติงาน ตลอดจนให้เอกสารและคู่มือเกี่ยวกับวิชาที่สอนแก่ครูใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ครูใหม่ได้รับทราบข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กฤษณี น้ำเพชร (2521: 12) ที่ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรุมนิเทศครูใหม่ เพื่อให้ครูใหม่ได้เข้าถึงสภาพการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นการช่วยขจัดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่อาจเกิดขึ้นให้ลดน้อยลง ในทำนองเดียวกัน ก่อนมอบหมายงานใหม่ก็ควรจะมีการปรุมนิเทศ เพื่อให้ครูใหม่ทราบถึงลักษณะของงาน ตลอดจนวิธีปฏิบัติ ก็จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นเรียบร้อยและลดปัญหาลงได้ ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่าการปรุมนิเทศครูใหม่มีความจำเป็น เพราะนอกจากครูใหม่จะได้ทราบถึงงานในหน้าที่และวิธีปฏิบัติงานแล้ว ยังเป็นการ เสริมสร้างขวัญ และสร้างความคุ้นเคยต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะทำให้ครูใหม่เกิดความสบายใจและมีทัศนคติที่ดีต่อตำแหน่งหน้าที่คือผู้ร่วมงานและต่อหน่วยงาน

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการช่วยเหลือครูใหม่ในด้านการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งเป็นวิธีการนิเทศโดยตรง เพื่อให้ครูใหม่ได้ทราบแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ซึ่ง สุภาภร

ราชากรกิจ (2515: 75) ได้กล่าวไว้ว่า ครูใหม่ที่ไม่รู้ว่าคนจะเริ่มสอนอย่างไร เพราะยังไม่มีประสบการณ์ มักจะหันไปใช้วิธีที่คนเพิ่งเรียนมา โดยลืมนำถึงวัยและความสามารถของเด็ก ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า การให้คำปรึกษาแนะนำ จะช่วยให้ครูใหม่เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีความมั่นใจในการสอน ซึ่งจะส่งผลไปยังคุณภาพของผู้เรียน

5.2 การฝึกอบรมครูประจำการ

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้วตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนแก่ครู โดยส่วนใหญ่ส่งครูเข้ารับการอบรม ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมจะช่วยในการพัฒนาบุคลากรคือ ครูผู้สอนให้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ดังที่ เสนีย์ พิทักษ์อรุณพร และคณะ (2523: 14-17) กล่าวไว้ว่า หัวหน้าหมวดวิชา มีการส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของครู โดยส่งครูเข้ารับการอบรม

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการเสนอแนะข้อมูลข่าวสารทางวิชาการแก่ครู โดยส่วนใหญ่ส่งครูไปฟังการบรรยายทางคำวิชาการตามสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนจัดหาหนังสือหรือวารสารที่มีคุณค่าทางวิชาการให้ครูได้ศึกษา ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูรู้ข่าวสารทางวิชาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้เกิดความตื่นตัวและมีแนวความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น หัวหน้าหมวดวิชาควรจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้และข้อมูลทั้งจากผู้ไปฟังคำบรรยายหรือจากการได้รับเอกสารทางวิชาการมาให้ครูในหมวดวิชาทราบ และหาทางปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 4 ขนาด โดยส่วนรวมแล้ว ตอบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครู โดยส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมทางด้านวิชาการตามสถานบันต่าง ๆ จัดขึ้น ตลอดจนสนับสนุนให้ครูมีโอกาสศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เป็นการสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ในการ

ส่งเสริมความเจริญงอกงามของครูและความก้าวหน้าทางอาชีพ (Brigg and Justman 1952: 18) ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่า การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครู เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน เนื่องจากในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจน วิทยาการก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ครูเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ถ้า ครูไม่ได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ ผลเสียก็จะตกอยู่กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. หัวหน้าหมวดวิชาควรจัดลำดับความสำคัญของงาน โดยร่วมกับครูใน หมวดวิชาสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อจะได้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และพิจารณาว่าเรื่องใดที่มีความสำคัญมากควรร่วมมือกันแก้ปัญหาก่อน
2. หัวหน้าหมวดวิชาควรมีการประเมินผลการนิเทศการศึกษาที่ได้ปฏิบัติไป โดยอาจจัดทำแบบประเมินผลการนิเทศของตนเอง เอาไว้ตรวจสอบดูว่า ได้ทำการนิเทศในเรื่องต่าง ๆ ได้ครบถ้วนหรือไม่ งานที่ทำไปแล้วนั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ตลอดจน ให้ครูผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมประเมินผลการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบการปฏิบัติงานของตนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น
3. หัวหน้าหมวดวิชาควรจัดให้มีการประชุมในหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ ได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น
4. โรงเรียนควรจัดระบบการกำกับดูแลการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีระเบียบ

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรจะได้มีการวิจัยทำนองเดียวกันนี้ในเขตการศึกษาอื่น เพื่อเปรียบเทียบ ผลที่ได้รับ เป็นการศึกษาในวงกว้างมากขึ้น อันจะส่งผลให้ได้ข้อค้นพบที่มีประโยชน์ต่อการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยหารูปแบบการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาที่จะส่งผล ต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. ควรมีการวิจัยถึงองค์ประกอบที่จะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ การศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษา